

Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU12

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2021

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna. Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Enligt utskottet behöver Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och dess funktionalitet utvärderas. Utskottet anser även att Sveriges ordförandeskap i OSSE under 2021 behöver utvärderas.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns två reservationer (S, C, V).

Behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:170 Sveriges ordförandeskap i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under 2021.

Redogörelse 2021/22:OSSE1 OSSE:s svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021.

Två yrkanden i en följdmotion.

Sex yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22, varav ett behandlas delvis i detta betänkande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Redogörelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)	6
Motioner som bereds förenklat.....	11
Reservationer	12
1. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), punkt 1 (S, C)	12
2. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), punkt 1 (V)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Skrivelse 2021/22:170.....	14
Följdmotionen	14
Redogörelse 2021/22:OSSE1	14
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	14
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om behovet av en utvärdering av OSSE och det svenska OSSE-ordförandeskapet under 2021 och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 20.1 och

2021/22:4564 av Hans Wallmark m.fl. (M, KD) yrkandena 1 och 2 samt avslår motion

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 2, 5 och 16.

Reservation 1 (S, C)

Reservation 2 (V)

2. **Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

3. **Skrivelsen**

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:170 till handlingarna.

4. **Delegationens redogörelse**

Riksdagen lägger redogörelse 2021/22:OSSE1 till handlingarna.

Stockholm den 19 maj 2022

På utrikesutskottets vägnar

Hans Wallmark

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Markus Wiechel (SD), Jamal El-Haj (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Björn Söder (SD), Diana Laitinen Carlsson (S), Gudrun Brunegård (KD), Alexandra Völker (S), Aron Emilsson (SD), Magnus Ek (C), Helena Storckenfeldt (M), Anders Österberg (S) och Jessika Roswall (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utrikesutskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse Sveriges ordförandeskap i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under 2021. Utskottet behandlar också redogörelse 2021/22:OSSE1 OSSE:s svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021. I betänkandet behandlas även två följd motionsyrkanden och sex motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021/22, varav ett behandlas delvis i detta betänkande, delvis i betänkande 2021/22:UU13 Europarådet. Två motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021/22 behandlas i förenklad ordning.

I samband med det svenska ordförandeskapet i OSSE 2021 har regeringen regelbundet informerat utrikesutskottet om arbetet under ordförandeskapet. Föredragningar för utskottet har hållits den 18 mars 2021, den 6 maj 2021, den 30 september 2021 och den 11 november 2021 av ambassadör Petra Lärke. Utrikesminister Ann Linde informerade utskottet om det svenska OSSE-ordförandeskapet den 17 juni 2021 och den 25 november 2021 inför OSSE:s utrikesministermöte. Utrikesministern återrapporerade till utskottet om det svenska ordförandeskapet den 20 januari 2022. Riksdagens parlamentariska delegation till OSSE:s parlamentariska församling har inbjudits att delta vid dessa föredragningar. Den 5 maj 2022 informerade Margareta Cederfelt utskottet om sitt presidentskap i OSSE:s parlamentariska församling.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelse 2021/22:170 Sveriges ordförandeskap i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under 2021 redogör regeringen för det svenska ordförandeskapet. OSSE:s verksamhet har under det svenska ordförandeskapet präglats av de utdragna konflikter som alltjämt pågår i regionen och av uppkomna kriser, men även av den demokratiska tillbakagången och det pågående undergrävandet av OSSE:s åtaganden inom den mänskliga dimensionen i delar av OSSE. Den pågående ryska aggressionen mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim fortsatte under året att utmana den europeiska säkerhetsordningen. Att bidra till konfliktlösning har stått högt upp på Sveriges agenda som ordförande och Sverige har agerat aktivt genom att vidta åtgärder då spänningar i regionen uppstått.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

I redogörelse 2021/22:OSSE1 OSSE:s svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021 redogör riksdagens OSSE-delegation för

verksamheten inom den parlamentariska församlingen och den svenska delegationens arbete inom OSSE:s parlamentariska församling under 2021.

Utskottets överväganden

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför dels om en utvärdering av OSSE och dess funktionalitet, dels om en utvärdering av det svenska OSSE-ordförandeskapet och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen avslår motioner om OSSE som rör Centralasien. Riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna.

Jämför reservation 1 (S, C) och 2 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4564 av Hans Wallmark m.fl. (M, KD) yrkande 1 anförs att det behövs en utredning av OSSE och dess funktionalitet. I samma motion yrkande 2 anförs att det behövs en utvärdering av Sveriges ordförandeskap i OSSE för att se vilka lärdomar som kan dras inför framtiden.

I kommittémotion 2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 20.1 anförs vidare att Sverige behöver visa ett aktivt engagemang för att OSSE ska reformeras. I syfte att effektivisera OSSE behöver formerna för beslutsfattande inklusive beslut om budget reformeras. Även villkoren för genomförande av OSSE:s aktiviteter behöver ses över. Den andra delen av motionsyrkandet, som rör reformer av Europarådet, behandlas av utskottet i betänkande 2021/22:UU13 Europarådet.

I kommittémotion 2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 2 anförs att Sverige som medlem i OSSE ska verka för att kvinnors rättigheter och säkerhet stärks i Centralasien. I samma motion yrkande 5 anförs att Sverige bör verka inom OSSE för att länderna i Centralasien ska säkerställa att ingen människa inom deras nationsgränser är statslös. Vidare anförs i motionens yrkande 16 att Sverige bör verka för att OSSE intensifierar arbetet med att utöka säkerheten vid gränserna mellan Kirgizistan, Tadzjikistan och Uzbekistan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att OSSE är världens största regionala säkerhetsorganisation med 57 deltagande stater i Europa, Kaukasus, Centralasien och Nordamerika och den är erkänd av Förenta nationerna (FN) som en regional organisation. Från Vancouver till Vladivostok är ett begrepp som används för att beskriva organisationens geografiska omfång. OSSE som

organisation bygger på den grund som lades genom Helsingforsakten 1975. OSSE verkar för att främja säkerhet och stabilitet i regionen utifrån en brett definierad syn på säkerhet som omfattar tre dimensioner: en säkerhetspolitisk, en ekonomisk och miljömässig samt en som rör demokrati och mänskliga rättigheter. Organisationens särskilda styrka ligger bl.a. i dess breda krets av deltagande stater, den konfliktförebyggande verksamheten, det breda spektrumet av institutioner och instrument som ger möjlighet till snabb och flexibel konflikthantering samt den utbredda fältnärvaron.

I Försvarsberedningens skrivelse Ds 2019:8 Värnkraft beskrivs hur de internationella säkerhetsstrukturerna är centrala för ett litet land som Sverige. De internationella säkerhetsstrukturerna står för en regelbaserad ordning med förutsägbara spelregler. Svagare institutioner, ökad konkurrens och ökat inflytande av större stater riskerar att minska mindre staters förmåga att påverka säkerhets- och försvarspolitiska skeenden. En försvagning av den regelbaserade multilaterala världsordningen leder, liksom undergrävandet av den europeiska säkerhetsordningen, i förlängningen till en försvagning av den gemensamma säkerheten. För Sverige, anför Försvarsberedningen, är respekt för folkrätten, upprätthållandet av den europeiska säkerhetsordningen samt starka multilaterala strukturer av central säkerhetspolitisk betydelse.

I utrikesutskottets senaste betänkande om vissa säkerhetspolitiska frågor 2021/22:UU11 har utskottet beskrivit hur den europeiska säkerhetsordningen avser den helhet av regler och principer, folkrättsligt bindande såväl som politiskt förpliktande, som tillsammans utgör fundamentet för Europas säkerhet. Till de grundläggande reglerna hör att territorium inte får förvärfvas med våld, liksom respekten för varje stats suveränitet, territoriella integritet och rätt att självständigt och utan inblandning bestämma sin säkerhetspolitiska väg. Med den europeiska säkerhetsarkitekturen brukar man avse dess organisationer och institutioner, varav de viktigaste är EU, Nato, OSSE och Europarådet. Den europeiska säkerhetsordningen vilar på FN-stadgan och vidareutvecklas i Helsingforslutakten från 1975 och Parisstadgan från 1990, tillsammans med de övriga politiska åtagandena som förhandlats fram inom ramen för den europeiska säkerhetskonferensen (ESK), sedermera OSSE.

Försvarsberedningen ansåg, i skrivelse Ds 2019:8, att det ligger i Sveriges intresse att bidra till de ansträngningar som görs för att återupprätta respekten för den europeiska säkerhetsordningens principer. Ett aktivt engagemang i OSSE är av stor betydelse. Samtidigt underströk Försvarsberedningen att diskussioner i OSSE, och i andra format, inte får syfta till att omförhandla, underminera eller ersätta nuvarande principer och åtaganden och därmed inte heller bidra till en normalisering av de rådande ryska brotten mot folkrätten och OSSE:s principer.

Utskottet har i betänkande 2021/22:UU11 noterat att Sverige i OSSE, och även i andra format, under lång tid har understrukit vikten av att inte omförhandla, underminera eller ersätta nuvarande principer och åtaganden inom de regler och åtaganden som omfattas av den europeiska säkerhetsordningen. Varje stat har en förpliktelse att se till att brott mot

folkrätten inte normaliseras. Principen om säkerhetens odelbarhet, som bl.a. innebär att säkerhet inom stater är nära kopplad till säkerheten mellan stater och att ingen stat har rätt till intressesfärer, är central och måste upprätthållas. Detta innebär att en regionalisering av säkerheten i Europa, t.ex. inrättande av separata regimer för Östersjöområdet med olika grader av suveränitet och säkerhet för olika länder, inte är acceptabel.

Utskottet anförde i betänkande 2021/22:UU11, och vidhåller alltså samma uppfattning, att Rysslands fortgående invasion av Ukraina är en attack mot Europas fred och rådande säkerhetsordning. Skulden och ansvaret för detta ligger helt på Ryssland och hos dess president Vladimir Putin. Ryssland har sedan tidigare framfört krav på att den europeiska säkerhetsordningen ska revideras och har under flera år aktivt undergrävt OSSE:s ansträngningar för att stärka mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Vidare har Ryssland ifrågasatt organisationens arbete med valobservation. I sammanhanget bör nämnas att Rysslands inställning har omöjliggjort ett förlängt mandat till OSSE:s särskilda övervakningsmission i Ukraina (SMM). Utskottet vill påminna om att utskottet i betänkande 2021/22:UU11 har tillkännagett att regeringen, mot bakgrund av Rysslands invasion av Ukraina och brott mot den europeiska säkerhetsordningen, ska utarbeta ett nytt förhållningssätt gentemot Ryssland.

Samtidigt ska noteras att OSSE den 3 mars 2022 genom 45 av OSSE:s deltagande stater kunde aktivera Moskvamekanismen för att undersöka de allvarliga kränkningar mot mänskliga rättigheter och humanitära konsekvenser i Ukraina som är följden av Rysslands invasion av Ukraina. Moskvamekanismen är ett instrument som ger OSSE möjlighet att sända rapportörer till en deltagande stat, om det bedöms finnas ett allvarligt hot mot uppfyllandet av de åtaganden som landet gjort inom OSSE vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Rapportörernas rapport om läget i Ukraina lades fram den 13 april 2022 inför OSSE:s permanenta råd.

OSSE fattar beslut med konsensus. Utskottet konstaterar att konsensusprincipen, som har garanterat ett starkt stöd för fattade beslut i OSSE, på senare tid har missbrukats. Principen har kommit att användas av enskilda deltagarstater, såsom Ryssland, som vill främja sina nationella intressen på bekostnad av OSSE:s målsättningar. OSSE:s budgetprocess har också påverkats starkt av denna sortens agerande från enskilda länder. Sammantaget har denna politiska utveckling fått konkreta konsekvenser för OSSE:s möjligheter att arbeta för säkerhet och samarbete i Europa. Regeringen konstaterar i sin skrivelse att spänningarna mellan vissa av de deltagande staterna i OSSE har försvårat det löpande arbetet i Wien där OSSE har sin hemvist, eftersom organisationen huvudsakligen fattar beslut med konsensus. Under ordförandeskapsåret påverkade detta möjligheterna till framsteg när det gäller såväl organisationens politiska mandat som organisationens funktion.

Under en längre tid har arbetet inom OSSE polariserats alltmer och konsensusordningen gör att organisationen har svårt att uppnå sitt syfte att

arbete för säkerhet och samarbete i Europa. Den årliga människorättskonferensen har ställts in två år i rad. Beslutet om att förlänga mandatet för OSSE:s observatörsstyrkor i Ukraina 2021 togs dagen innan mandatet gick ut. Beslutet om OSSE:s budget för 2022 var kraftigt försenat i likhet med tidigare år. Utskottets uppfattning är att OSSE har blivit dysfunktionell på grund av Rysslands ovilja att förhandla om den europeiska säkerhetsordningen. Utskottet anser att formerna för beslutsfattande, inklusive budgetprocessen, behöver reformeras. Därtill behöver villkoren för genomförandet av OSSE:s aktiviteter respekteras.

Därför anser utskottet att det krävs en bred utvärdering av OSSE och Sveriges medlemskap i denna organisation. Med hänsyn till det ryska medlemskapet, den ryska aggressionen mot Ukraina, konsensusordningen och OSSE:s vikande resultat under det senaste decenniet behöver OSSE:s fortsatta relevans för den europeiska säkerhetspolitiken utredas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Sverige har haft ordförandeskapet inom OSSE under 2021. Inom OSSE turas medlemsländerna om att inneha ordförandeskapet ett år i taget. Utrikesutskottet har under ordförandeskapet informerats av utrikesminister Ann Linde i samband med att halva ordförandeskapstiden passerat och inför OSSE:s utrikesministermöte. Utrikesminister Ann Linde har även återrapporterat efter ordförandeskapet. Därutöver har OSSE-ambassadör Petra Lärke informerat utskottet fyra gånger om det pågående OSSE-ordförandeskapet.

Det svenska ordförandeskapet under 2021 visar att OSSE-samarbetet sviktar och det avslutande ministerrådsmötet i Stockholm blev det yttersta beviset för OSSE:s dysfunktionalitet. Endast fyra beslut kunde antas vid mötet, varav två rörde framtida OSSE-ordförandeskap och ministerrådsmöten. När säkerhetspolitikens realiteter blir för svåra är det inte hållbart att regeringen hänger sig åt sina egna prioriteringar. Det är inte ett arbete som har gjort Europa säkrare under 2021.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det behövs en utvärdering av det svenska OSSE-ordförandeskapet för att fastställa vilka mål det svenska ordförandeskapet uppnådde. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Utskottet noterar att den parlamentariska församlingen under 2021 observerade åtta val. Den svenska delegationen har deltagit i alla observationer med undantag för presidentvalet i Kirgizistan och parlamentsvalet i Armenien. OSSE:s parlamentariska församling beslutade att avstå från att observera parlamentsvalet i Ryssland, bl.a. på grund av att Ryssland endast tillät ett starkt begränsat antal observatörer. Pandemin förhindrade också den parlamentariska församlingen från att observera vissa val.

Utskottet anser liksom i tidigare betänkanden att riksdagsledamöters deltagande i internationellt parlamentariskt delegationsarbete dels skapar möjlighet för ledamöter att skapa opinion för svenska synsätt i internationella sammanhang, dels ger berörda ledamöter möjlighet att i direkt kontakt med

sina väljare spegla opinioner i omvärlden och därvid skapa ökad internationell förståelse. Utskottet värdesätter därför att nationella parlamentariker kan vara representerade i interparlamentariskt samarbete.

Utskottet behandlar också i detta betänkande ett antal motionsyrkanden om OSSE och Centralasien.

Utskottet konstaterar att den kvinno-, freds- och säkerhetsagenda som etablerats i FN genom resolution 1325 (2000) tillsammans med sju efterföljande resolutioner nu också får anses vara en integrerad del av OSSE:s breda säkerhetsdefinition. Trots att alla fem centralasiatiska länder har ratificerat FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering mot kvinnor råder det en patriarkal och mansdominerad kultur i dessa länder. Det finns stora brister i jämställdhet när det gäller tillgång till högre utbildning och i delar av arbetsmarknaden. Våld mot kvinnor är utbrett i många delar av Centralasien och tar sig många former, såsom våld i hemmet, brudrov, människohandel och fysiska övergrepp. Utskottet anser att OSSE:s ambitioner om jämställdhet mellan män och kvinnor, inklusive i Centralasien, behöver läggas på en hög nivå och regeringen uppmanas därför att verka för en bestående ambitionshöjning.

Sovjetunionens upplösning ledde till en stark ökning av antalet statslösa i Centralasien. OSSE och UNHCR har samarbetat kring dessa frågor i Centralasien. I OSSE:s handbok om statslöshet från 2017 konstateras att omkring 130 000 människor rapporteras vara statslösa i Centralasien. Utskottet konstaterar att statslöshet inte bara är en fråga om mänskliga rättigheter för dem som drabbas. Ett stort antal statslösa personer i regionen kan också leda till samhällsliga spänningar, och statslösa personers ställning har därmed en betydelse för fred och säkerhet i regionen.

OSSE etablerade under åren 1994–2000 fältmissioner i länderna Kirgizistan, Tadzjikistan och Uzbekistan. Dessa länders geografiska läge mellan Ryssland, Afghanistan och Kina innebär en säkerhetspolitisk utmaning för dem, med indirekta konsekvenser även för europeisk säkerhet. OSSE bidrar genom sin närvaro i fält på flera sätt till att stärka säkerheten i regionen, genom projekt och utbildningar med fokus på gränssäkerhet, reformstöd, utbildning, motverkande av extremism, arbete mot trafficking m.m. OSSE-akademien i Bisjkek och Border Management Staff College i Dusjanbe är delar av detta stöd.

Därmed tillstyrker utskottet kommittémotionerna 2021/22:3777 yrkande 20.1 och 2021/22:4564 yrkandena 1 och 2 samt avslår kommittémotion 2021/22:2588 yrkandena 2, 5 och 16.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Utöver de yrkanden som behandlas tidigare i detta betänkande finns förslag i ett par motioner som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande 2005/06:RS3 och i enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2018–2022 som utrikesutskottet fastställde i oktober 2018. Utskottet har vid en genomgång och beredning noterat att de motioner som finns i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott dessa motioner.

Reservationer

1. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), punkt 1 (S, C)

av Olle Thorell (S), Jamal El-Haj (S), Kerstin Lundgren (C), Diana Laitinen Carlsson (S), Alexandra Völker (S), Magnus Ek (C) och Anders Österberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 2, 5 och 16,

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 20.1 och

2021/22:4564 av Hans Wallmark m.fl. (M, KD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi anser att även om OSSE:s brister som organisation, inklusive tillämpningen av konsensusprincipen, är alltmer uppenbara, kvarstår det övergripande och grundläggande behovet av att ha ett europeiskt forum för regional säkerhet som långsiktigt kan verka för att återupprätta den europeiska säkerhetsordningen och respekten för folkrätt, humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Vi ser inte att det i nuläget finns de förutsättningar som behövs för att inleda en reform av OSSE.

En viktig del av utskottets arbete är att följa upp och utvärdera regeringens utrikespolitiska beslut och agerande, såsom här i beredningen av regeringens skrivelse om Sveriges ordförandeskap i OSSE under 2021. Vi konstaterar att information regelbundet har lämnats till utskottet på tjänstemannanivå om Sveriges arbete i OSSE. Utrikesministern har vid ett antal tillfällen föredragit frågor relaterade till OSSE-medlemskapet för utskottet. Utskottet informerades även inför ordförandeskapet. Vi konstaterar vidare att utrikesministern vid ett antal tillfällen deltagit i interpellationsdebatter med anknytning till frågor om OSSE. Vi ser därför ingen anledning att nu initiera en separat utvärdering av det svenska OSSE-ordförandeskapet.

2. Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), punkt 1 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 5 och 16 samt avslår motionerna

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 2,

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 20.1 och

2021/22:4564 av Hans Wallmark m.fl. (M, KD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Efter Sovjetunionens upplösning har varje enskild stat i Centralasien mött olika problem i nationsbyggandet. De flesta stater har olösta gränsproblem sinsemellan vilket ökar fientligheten, inte minst i Ferganadalen som delas mellan Kirgizistan, Tadzjikistan och Uzbekistan. Gränserna som gäller än i dag fastställdes av Sovjetunionen för att säkerställa att ingen republik skulle få för stor majoritet. Hänsyn togs varken till etnicitet eller regionens historia, vilket skapade stora minoritetsgrupper i varje land.

I Ferganadalen råder tvister om mark och vatten kring de till viss del obestämda gränserna, vilket lett till väpnade konflikter genom åren. Mellan Tadzjikistan och Kirgizistan pågick ett tredagarskrig i april 2021 där åtminstone 19 tadzjiker och 36 kirgizer dödades.

Att stärka säkerheten och verka för en lösning av gränsdragandet i regionen är viktigt för att människors livsvillkor och framtidstro ska kunna förbättras. OSSE har ett särskilt ansvar att arbeta för att säkerheten stärks i och runt Ferganadalen. Sverige bör verka för att OSSE intensifierar arbetet med att öka säkerheten vid gränserna mellan Kirgizistan, Tadzjikistan och Uzbekistan.

Centralasien har även ett stort antal statslösa med varierande etnisk bakgrund. De flesta av dessa har varit medborgare i f.d. Sovjetunionen. UNHCR larmar om stora mörkertal. Dessa människor saknar laglig rätt till arbete och hälsovård, vilket innebär en otrygg och socialt utsatt situation för dessa människor. De centralasiatiska länderna har en skyldighet att motverka statslöshet. Sverige bör inom FN och OSSE verka för att länderna i Centralasien säkerställer att ingen människa inom deras gränser är statslös.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2021/22:170

Regeringens skrivelse 2021/22:170 Sveriges ordförandeskap i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under 2021.

Följdmotionen

2021/22:4564 av Hans Wallmark m.fl. (M, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en utredning av OSSE och dess funktionalitet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en utvärdering av Sveriges ordförandeskap och vilka lärdomar som kan dras inför framtiden och tillkännager detta för regeringen.

Redogörelse 2021/22:OSSE1

Redogörelse 2021/22:OSSE1 OSSE:s svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2021.

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:1788 av Robert Halef (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige via OSSE ska verka för skydd av konfiskerad armenisk kulturhistorisk och privat egendom och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2574 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen aktivt bör verka inom OSSE:s tredje dimension för att särskilt sätta fokus på att bekämpa den ökande diskrimineringen av kristna och andra religiösa minoritetstrosuppfattningar inom OSSE:s deltagande stater och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2588 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som medlem i OSSE ska verka för att kvinnors rättigheter och säkerhet stärks i Centralasien och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom OSSE bör verka för att länderna i Centralasien säkerställer att ingen människa inom deras gränser är statslös, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att OSSE intensifierar arbetet med att öka säkerheten vid gränserna mellan Kirgizistan, Tadzjikistan och Uzbekistan och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3777 av Hans Wallmark m.fl. (M):

- 20.1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett aktivt svenskt engagemang för reformer av OSSE och Europarådets verksamhet och beslutsprocesser och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser reformer av OSSE:s verksamhet och beslutsprocesser.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
2. Motioner som bereds förenklat		
2021/22:1788	Robert Halef (KD)	2
2021/22:2574	Markus Wiechel m.fl. (SD)	15